

בעקבות הצפייה הם מקבלים את האומץ לברר ולחקור מה הקשר המשפחתי או החברתי שלהם לזוועות הנאצים. שום גרמני לא יכול להתחמק מזה, זה חלק בלתי נפרד מאתנו כחברה".

מלטה לודין, במאי, גרמניה

הנס לודין לא היה חייל גרמני רגיל במלחמת העולם השנייה, אבל סיפורם של אלמנטו וששת ילדיו הוא "סיפור גרמני טיפוסי". מלטה לודין, בנו של הנס, היה בן חמש כשאביו הוצא להורג ב-1947 בגין פשעי מלחמה, ולא היה יכול לספר את סיפורו המשפחתי אלא לאחר פטירתה של אמו. בסרטו **שניים או שלושה דברים שאני יודע עליו** (85 דקות, גרמניה 2005) מלטה לודין מבקש להתעמת עם הזיכרון המשפחתי ובעיקר עם הדמות החייכנית של אביו, דרך עדויות ומסמכי ארכיון: "במשך שנים נלחמתי בעצמי, ידעתי שאמי לא תסכים לתוכן הסרט, והכרתי את עמדותיהן של אחיותי, אם כי לא שיערתי עד כמה הן קיצוניות לפעמים. אבל אני קולנוען, ועשיית סרטים היא דרכי להבין את העולם ואת עצמי", אמר לודין בריאיון טלפוני מברלין.

לעדויות של בן משפחה שטרן שהתגוררה בשכונת למשפחה לודין עד אותן "פקודות טיהור". לודין מראיין ניצולי שואה, בהם המשורר טוביה רובנר, היחיד מבני משפחתו שניצל ממחנות המוות משום שנשלח לבדו לפלשתינה. גם כשהוא מתעמת עם אחיותיו, ובעיקר כאשר הוא מראיין את אמו, מלטה לודין אינו מתפשר: הוא דוחק באמו לספר לו על הפעם הראשונה ששמעה על אושוויץ ועל כך שאביו עזר לחפות על חבר שרצח יהודים. לודין בוטה במיוחד כשהוא מראיין את אחיינו. הילדים של אחיותיו ממשיכים במסורת הסיפורים על הסב ש"נפל במלחמה", והבמאי מתעקש לברר אתם את האמת על המורשת המשפחתית שלהם.

סרטו של לודין הוא עדות אישית חזקה וגם דיון מעמיק באחריות, בזיכרון ובאמת היסטורית, וייתכן שזו התשובה לשאלתה של ברבל "למה אתה צריך לעשות את

הסרט הזה?" לדעת לודין, חשיבות הסרט בעיקר בהגברת המודעות וההכרה במעשי גרמניה הנאצית: "אני לא נאיבי, סרט אינו משנה את העולם, אבל הסרט כבר חולל לא מעט שינויים. בכל הקרנה שעשיתי בגרמניה, קמו לפחות צופה או שניים והביעו הזדהות עם העמדה שלי בסרט, של 'הכבשה השחורה' במשפחה, ובעקבות הצפייה

"שניים או שלושה דברים שאני יודע עליו"

מתעורר בהם האומץ לברר ולחקור מה הקשר המשפחתי או החברתי שלו לזוועות הנאצים. שום גרמני אינו יכול להתחמק מזה, זה חלק בלתי נפרד מהחברה שלנו. לנוער בגרמניה יש הרבה תזכורות לשואה – אנדרטאות וימי זיכרון – אבל אני מאמין שלא די רק לדעת ולהבין מה קרה. חייב להיות עוד משהו שקשור לרגשות: צריך לעורר מודעות לשואה גם באמצעות הלב, וזה כוחם של סרטים".

מלטה לודין ומפיקת הסרט איווה סברקובה, ילידת סלובקיה ואשתו של לודין, יגיעו לארץ להקרנות של הסרט ויבקרו במרכז הצפייה של יד ושם. הסרט יוקרן במרכז הצפייה ב-28 בינואר לקהל מנהלים, חוקרים ומדריכים מיד ושם, ואחר כך יתקיים מפגש עם היוצרים, לציון יום הזיכרון הבין-לאומי לקרבנות השואה. הקרנות נוספות לקהל הרחב יתקיימו בסינמטק תל אביב ב-27 בינואר ולמחרת בסינמטק ירושלים. ביקורם של לודין וסברקובה והקרנות הסרט התאפשרו בזכות תמיכתם של מכון גתה, האגודה הישראלית-גרמנית (IDG) ועמותת זיכרון, אחריות ועתיד – גרמניה. "הרבה זמן היה לי קשה לעשות את סרט, אבל הוא בער בי", סיכם לודין. "הסרט כבר הוקרן בהרבה ארצות, אבל את התגובות האמפטיות והחמות ביותר קיבלתי דווקא מקהל יהודי ומישראלים".

הנס לודין היה ניצול-סוציאליסט נלהב שהתגייס כבר בשנות ה-20 לאס-איי. ב-1941 הוא מונה לשגריר הנאצי בסלובקיה והעביר את משפחתו לברטיסלבה. הנס חתם בעצמו על צווי הגירוש של כ-70,000 יהודי סלובקיה למחנות ההשמדה, ובכך השתתף ברצח שלהם. לאחר מות האם פתח הבמאי בעליית הגג את התיבה המכילה את הירושה המשפחתית: גזרי עיתונים, מכתבים, תצלומים ומסמכים של האב המציגים דמות אחרת לחלוטין מהדמות שאחיותיו מנסות להיאחז בה. לודין ראיין את אמו טרם מותה, והוא ניגש בעדינות ובסבלנות לאסוף שברי זיכרונות מאחיותיו. האחות הגדולה, ברבל, מתעקשת לשמור בזיכרונה על דמות אבהית וחמה, ומגוננת עליו ברצינוליזציה הגובלת בהדחקה ובהכחשה צינית. כשאחיה מעמת אותה עם האמת המרה על אביהם, ברבל אינה מסוגלת לעמוד בכך ומפסיקה לדבר אתו. העצבנות וחוסר הביטחון של אלן, האחות השנייה, מסגירים את המבוכה ואת הכאב של ההכרה במעשי האב: "בראש אני מבינה שאני בת של פושע, אבל לא כך אני מרגישה בלבי".

אבל לודין אינו מרפה. בחדות חריפה הוא עובר מזיכרונות הילדות התמימים של האחיות לתקריב של מסמכים המפרטים את הליך גירוש היהודים בחתימת האב

חדשות ממרכז הצפייה מאת ליאת בן חביב ומימי אש

אוספים חדשים: סרטים נדירים

בעת האחרונה רכש מרכז הצפייה 34 סרטים מחברת (Deutsche Film) DEFA (Aktiengesellschaft) שהייתה חברת ההפקה המזרח גרמנית הרשמית בשנים 1946-1992. שוחרי קולנוע רבים ברחבי העולם אינם מכירים אוסף זה של יותר מ-7,500 כותרים מז'אנרים שונים על אף עומקם, גיונם ותעוזתם של הסרטים אל מול הצנזורה. מרכז הצפייה השתתף ברטרנספקטיבה של סרטי DEFA – "שחור + לבן ≠ אפור" – אשר התקיימה בישראל בחודש נובמבר 2007. במסגרת הרטרנספקטיבה הוקרנו סרטי המופת **יעקב השקרן** (פרנק באייר, 1975) שהיה מועמד לפרס האוסקר, **הרוצחים בינינו** (וולפגנג שטאוטה, 1946) ו**המסילה השנייה** (יאוכים קונרט, 1962). מרכז הצפייה רכש לא מכבר חמישה סרטים בהפקתה של "המכללה ירושלים" לנשים דתיות. סרטים אלו מציגים עדויות נדירות של ניצולים דתיים על חיי האמונה בתקופת השואה.

הקולנוע כאתר זיכרון

ב-3 בדצמבר 2007 קיימו מרכז הצפייה ביד ושם וסינמטק ירושלים יום עיון בנושא "הקולנוע כאתר זיכרון" במסגרת הפסטיבל התשיעי לקולנוע יהודי בירושלים. יום העיון נערך לציון 10 שנים להקמת מרכז המולטימדיה לחקר השואה על שם ג'ואן

סורסקי קונסטנטין בסינמטק ובחן את השפעתם של אמצעי המבע הקולנועיים על עיצוב הזיכרון האישי והקולקטיבי.

בדברי הפתיחה שם ד"ר גדעון עפרת דגש ביסודות פילוסופיים של תהליכי תפיסה וזיכרון והסביר כיצד הם באים לידי ביטוי בקולנוע על השואה. יושב ראש הנהלת יד ושם אבנר שלו הציג את תפיסת האוצרות של הסרטים והמדיה בתצוגת הקבע של המוזאון לתולדות השואה. אמנית הווידאו מיכל רובנר סקרה את תהליך העבודה של "נוף חיים", והבמאית והמפיקה נעמי שחורי הציגה את עקרונות הבימוי של 110 הסרטים ההיסטוריים שבמוזאון. ד"ר דניאל עוזיאל וד"ר איבון קוזלובסקי-גולן סקרו את התיעוד והתעמולה הנאציים ואת סרטי התעודה המאוחרים על השואה. פיטר צ'ווינסקי, מנהל מוזאון אושוויץ-בירקנאו, ורוברט תלהיים, במאי הסרט העלילתי **ואז באים התיירים** (גרמניה 2007), דנו במשמעויות של אושוויץ כאתר צילומים, כפי שמשתקף בסרטו המרתק של תלהיים. הסרט הוקרן בסוף יום העיון, והוא מספר את סיפורו של סוון, בחור גרמני צעיר שמתנדב לשירות אזרחי-לאומי במוזאון באושוויץ. כמו סוון, הצופה בסרט פוגש את המקום ההיסטורי, את אתר ההנצחה הנוכחי, את האנשים שימשיכו להגיע ואת מי שכבר אינם.

ליאת בן חביב היא מנהלת מרכז הצפייה, ומימי אש היא אחראית רכש ופריקטים מיוחדים במרכז הצפייה.